

Fernando Sánchez Castillo

INTRANSICIONES

Planta noble. Casal Solleric
21/09/17 - 6/01/18

Tepeyollotl a la universitat

Tepeyollotl és el déu asteca del terratrèmol i els seus ressons... la veu del jaguar, el rugit del qual retronja entre les muntanyes. El mite actua aquí com epítom de les relacions conceptuals, poètiques i històriques que Fernando Sánchez Castillo ha establert entre el moviment estudiantil de 1968 a Mèxic, brutalment reprimint en la massacre que va tenir lloc l'octubre d'aquell any a la plaça de les Tres Cultures, Tlatelolco, a la Ciutat de Mèxic, i els també reprimits disturbis estudiantils a Espanya durant la dècada de 1970.

No varen ser aquests els únics brots de descontentament juvenil a escala mundial en un període que es va caracteritzar per la reivindicació de nous valors a occident. El clam de la joventut va retronjar com el rugit del jaguar en diverses latituds del globus. El juny de 1968, només unes setmanes després dels esdeveniments del maig francès, es varen crear a Espanya les que avui coneixem com Universitat Autònoma de Madrid i Universitat Autònoma de Barcelona, així com el campus de Leioa de la Universitat de País Basc. La Universitat Autònoma de Madrid es va inaugurar el 25 d'octubre de 1971 i, com s'aprecia al vídeo documental que aquí es projecta, a la recepció oficial varen acudir Francisco Franco, el príncep Joan Carles, l'almirall Carrero Blanco i diversos ministres del règim. El campus universitari havia estat emplaçat a terrenys aïllats de la ciutat, i la seva configuració arquitectònica cercava afavorir el control dels estudiants per part de les forces públiques.

A través d'una mena de "memorabilia" entorn de les mobilitzacions estudiantils i la seva repressió a Espanya i Mèxic, així com d'obres en diversos suports, Sánchez Castillo aborda el relat històric a través dels documents que han permès construir-lo i representar-lo, movent-se des de i cap al que ell denomina "les intrahistòries de la història". Els objectes aquí reunits operen al nivell d'una re-representació i re-actuació artística que en potencia i reelabora els sentits.

L'estàtua magna d'un estudiant anònim detingut a Tlatelolco –construïda per un taller d'imatges religioses– és part d'una sèrie de monuments a herois anònims: una paradoxal "canonització" de figures històriques ignorades per la representació hegemònica. Diverses fotos han documentat com els detinguts eren humiliats per les forces repressives en obligar-los a abaixar-se els pantalons per a comprovar que no estaven armats, col·locant-los en una situació de desemparament físic i moral. La representació grandiosa d'un d'aquests estudiants desconeguts crea una fricció paradoxal en monumentalitzar una víctima indefensa, forçada a una situació humiliant, en comptes d'encastellar en poses de glòria un heroi o un cabdill victoriós, invertint així la retòrica commemorativa oficial.

Les catifes, teixides a Mèxic per artesans d'Oaxaca amb la tècnica del teler tradicional, reproduïxen un plànol de la plaça de les Tres Cultures, el lloc exacte en el qual va tenir lloc la massacre d'estudiants a Mèxic. Aquest diagrama va aparèixer entre els papers del general que fou secretari de Defensa Nacional en l'època de la massacre, i documenta

els fets. Franc tiradors vestits de civil varen ser disposats als terrats dels edificis que circumdaven la plaça amb la instrucció de disparar tant contra els uniformats com contra els manifestants, en una operació encoberta –teixida al més alt nivell– per a provocar l'exèrcit a reprimir violentament els estudiants. Gràcies als papers del general (que la família va lliurar a un periodista després de la seva mort) i altres fonts, avui se sap que aquests franc tiradors eren oficials de l'Estat Major Presidencial. El diagrama mostra així el gallet secret que va provocar la massacre, el nucli d'una trama encara misteriosa.

Dos vídeos de Sánchez Castillo exploren, des de diferents conjuntures, les friccions entre els programes de l'arquitectura moderna i la brutalitat dels gests censurs i repressius. D'una banda, l'entrada d'un genet al campus de la Universitat Autònoma de Madrid, mostrant com els seus passadissos i rampes varen ser construïts de manera que permetessin l'accés a la policia muntada per les diferents facultats, que els estudiants boicotejaven tirant bolles en terra perquè els cavalls llenegassin. D'altra banda, una acció lumínica amb bengales vermelles i verdes a la plaça de les Tres Cultures, a Mèxic, genera un joc d'ombres *de i sobre els moderns edificis d'habitatges* a la plaça. Pel que sembla, el llançament d'unes bengales va donar el senyal per al començament de l'operació repressiva allà. Es confronten així les utopies modernes i la barbàrie autoritària.

La mostra es completa amb altres peces, documents i materials il·lustratius que l'artista ha anat compilant i amb els quals ha constituït una espècie d'arxiu paral·lel, en el seu intent de reescriure els relats de la història, subvertint les representacions i manipulacions del relat oficial, desmitificant-ne els cànons, herois, discursos i veritats establerts.

Gerardo Mosquera

ACTIVITATS:

Dia 10 de novembre a les 19 h: "Trascendir la impotència. Òptiques des de les Arts Visuals". Taula rodona coordinada per Bel M. Galmés, historiadora de l'Art.

Dia 12 de desembre a les 19 h: "Escorcollant pedaços de temps". Taula rodona coordinada per Aina Bauzà, mediatora cultural.

Casal Solleric

Passeig del Born, 27
07012 Palma (Illes Balears)
Telèfon: 971722092
solleric@palma.cat

Horari:

De dimarts a dissabte, de 11 a 14 h i de 15:30 a 20:30 h
Diumenges i festius, de 11 a 14:30 h
Dilluns tancat